

ZAMONAVIY DUNYODA MAKTABGACHA TA'LIMGA URG'U BERISH VA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH

Venera Uteshova

Nukus shaxridagi 60-maktabgacha ta'lim tashkiloti raxbari

Annotatsiya: *Ta'lim inson taraqqiyotining muhim jihatlaridan biridir. Bu shaxslarni va jamiyatlarni shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Texnologiyaning jadal rivojlanishi va globallashuvning kuchayishi bilan zamonaviy dunyo har qachongidan ham murakkab va raqobatbardosh bo'lib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, mamlakatlar uchun ta'lim sifatini erta yoshdan oshirishga e'tibor qaratish zarur bo'lib qoldi. Ushbu maqolada maktabgacha ta'limga ko'proq e'tibor berish va umumiy ta'lim sifatini yaxshilash, zamonaviy dunyoda individual o'sish va milliy rivojlanishni ko'rib chiqamiz.*

Kalit so'zlar: *erta ta'lim, yosh avlod, ta'lim-tarbiya, idok etish, tafakkur qilish, kelajak sari yo'l*

Ta'limni modernizatsiya qilishning zamonaviy jarayoni maktabgacha ta'lim tizimiga jiddiy talablar qo'ymoqda. Qonun chiqaruvchi organlarda ro'y berayotgan muntazam o'zgarishlar maktabgacha ta'limga yondashuvlarning yangilanishiga, shuningdek, ta'lim va tarbiya jarayonlarini tashkil etish taktikasi va strategiyasining o'zgarishiga olib keladi. Bunday yangilanishlar maktabgacha ta'lim o'qituvchi-tarbiyachilaridan zamonaviy ta'lim tizimidagi innovatsion o'zgarishlarni bilish va qo'llashni talab qiladi.

Shu bilan birga, maktabgacha ta'limning mavjudligini ta'minlash maktabgacha ta'lim tashkilotining ish sifatini oshirishning asosiy omilidir. Huquqiy adabiyotlarda maktabgacha ta'lim muassasasida o'quv jarayoni sifatini oshirish muammosining holatini tahlil qilish hozirgi vaqtda maktabgacha ta'lim muammolari ta'lim sohasidagi davlat siyosatining bir qator ustuvor yo'nalishlariga kiritilgan degan xulosaga kelishimizga imkon berdi. Psixologik, pedagogik, ilmiy va uslubiy manbalar tahlili shuni ko'rsatdiki, ko'rsatilgan muammo doimo shoshilinch bo'lib kelgan.

Erta ta'lim sohasida turli tadqiqotlarning jadal o'sishi kuzatilmoqda. Bolalar bog'chasi bo'shliqlariga innovatsion usullar joriy etilmoqda. Bir necha o'n yillar oldin kompyuter texnologiyalari yo'q edi, ammo bugungi kunda har bir bolalar bog'chasida multimedia maydoni mavjud. Hozirgi avlod bolalari XXI-asrning boshlanishi XX-asrning 90-yillaridagi bolalar avlodidan keskin farq qiladi.

Kichik o'n yillikda axborot texnologiyalari, ommaviy axborot vositalari va boshqa nou-xaularda ulkan yutuq bo'ldi. Bolalar ta'limining har bir bosqichida intensiv rivojlanish sodir bo'ladi, bu esa shunga mos ravishda turli bilim sohalarida taraqqiyotga olib keladi. Biroq, aynan shunday ta'sirchan va kundalik o'zgaruvchan ma'lumotlar miqdori, uni to'g'ri taqsimlash bilan maktabgacha ta'lim sifatining oshishiga olib keladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotining sifat ko'rsatkichlarini yaxshilash ustida ishlayotganda, rivojlanayotgan texnologiyalarni innovatsion rejimda xavfsiz qo'llash kerak, bu yerda interaktiv shakllari va o'qitish usullari qo'llaniladi (ingliz tilidan tarjima qilingan "interact" -o'zaro ta'sir qilish, bir-biriga ta'sir qilish). Maktabgacha ta'lim sifatiga qo'yiladigan yangilangan talablar

o'qituvchining ishiga ham ta'sir qiladi, ta'lim va tarbiya jarayonlariga mutlaqo yangicha qarashga qodir bo'ladi.

Hech qanday javobni rad qilmasdan, har bir bolaning nuqtai nazarini tinglash va qabul qilish qobiliyati; javob bergan har bir kishining pozitsiyasini qabul qilish; uning fikrlash mantig'ini tushunish va birgalikda doimiy o'zgaruvchan vaziyatdan chiqish yo'llarini topish; bolalarning javoblari, harakatlari va takliflarini tahlil qiling va ularni muammoni hal qilishga undash lozim.

Maktabgacha rivojlanish sohasidagi tadqiqotchilar shuni aniqladilarki, hozirgi vaqtda atigi 20% maktabgacha ta'lim muassasasiga sog'lom kirishadi, qolganlarida esa aqliy, jismoniy sohalarda turli xil buzilishlar va kam rivojlangan, intellektual va nutqni rivojlantirish. Kognitiv faoliyatni tashkil etishda sifat jihatidan yangi usullardan foydalanish sog'lom bolalarga va o'zaro qo'llab-quvvatlash va qulay sharoitlarda kam rivojlanganlarga nafaqat bilim olish, balki ularning muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish: boshqalarni tinglash, munozaralarda qatnashish, jamoaviy qarorlar qabul qilish ham kiradi. Aynan bolaning shaxsiyatining ijodiy rivojlanishi unga kelajakda raqobatbardosh, ko'p qirrali va shuning uchun har qanday bosqichma-bosqich rivojlangan davlatda talabga ega bo'lishga yordam beradi.

Maktabgacha ta'lim sohasida sportning o'rni bo'lishi bu juda muhim hisoblanadi:

Sportning kognitiv foydalari:

Sport va jismoniy mashqlar bilan muntazam shug'ullanish bolalarda miya rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi isbotlangan. Harakat miyada o'rganish va xotirani shakllantirish uchun hal qiluvchi kimyoviy moddalar ishlab chiqarishni rag'batlantiradi. Jamoa bilan ishlash, strategiya va quyidagi qoidalarni o'z ichiga olgan sport turlari muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. To'plarni uloqtirish va ushlab kabi harakatlar qo'l-ko'zni muvofiqlashtirish va vizual ishlov berish qobiliyatini yaxshilaydi. O'yinlar va mashg'ulotlar davomida zarur bo'lgan kontsentratsiya va diqqat ijroiya funksiyasini va o'zini o'zi boshqarishni kuchaytiradi. Sportdagi barcha bu kognitiv yutuqlar bolalarning maktabda o'qishi davomida akademik muvaffaqiyatga erishish uchun zamin yaratadi.

Jismoniy Salomatlik Afzalliklari:

Sport va faol o'yinlarni erta ta'limga kiritish bolalarning har kuni yetarlicha jismoniy faolligini ta'minlaydi. Bu mushaklar, suyaklar va yurak-qon tomir tizimining sog'lom o'sishi va rivojlanishiga yordam beradi. Muntazam jismoniy mashqlar bolalarda semirish va shu bilan bog'liq sog'liq muammolari xavfini kamaytiradi. Shuningdek, u faol hayot tarzining umrbod odatlarini o'rnatishga yordam beradi, bu esa harakatsiz xatti-harakatlar va diabet kabi kasalliklarning ko'tarilishini hisobga olgan holda juda muhimdir. Uyushgan sport turlarida qatnashish bolalarni turli xil mashg'ulotlar uchun tegishli texnika va xavfsizlik qoidalariga ta'sir qiladi. Bu nazoratsiz o'yinlardan jarohatlar xavfini kamaytiradi.

Ijtimoiy va hissiy foydalar:

Jamoa sporti yosh bolalarga tengdoshlari va murabbiylari bilan ijobiy ijtimoiy muloqot qilish imkoniyatlarini taklif etadi. Ular hamkorlik, qoidalarga rioya qilish, nizolarni hurmat bilan hal qilish kabi ko'nikmalarni o'rganadilar. Sport orqali bolalar o'zlariga bo'lgan ishonchni rivojlantiradilar, chunki ular jismoniy qiyinchiliklarni engib, boshqalarning maqtoviga sazovor bo'lishadi. G'alaba va yo'qotishlarni boshqarish erta yoshdan boshlab xarakter va chidamlilikni

shakllantiradi. Sport, shuningdek, stressni yo'qotish va ruhiy farovonlikni yaxshilash uchun vosita beradi. Yengil atletika bilan erta shug'ullanish paytida shakllangan ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tarmoqlari yillar davomida hissiy rivojlanishga foyda keltirishi mumkin.

Maktabgacha yosh-bu tez jismoniy o'sish va rivojlanish davri. Bolalarning ortib borayotgan ehtiyojlarini qondirish va kelajakda o'sish uchun asos yaratish uchun yetarli ovqatlanish zarur. Kerakli vitaminlar, minerallar, oqsillar va sog'lom yog'larni o'z ichiga olgan muvozanatli ovqatlanish suyak va mushaklarning shakllanishi, miya rivojlanishi va organlarning etukligi kabi sohalarda o'sish va rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarni ozuqaviy ehtiyojlarini qondirish uchun asosiy oziq-ovqat guruhlarining turli xil to'yimli oziq-ovqat mahsulotlariga ta'sir qilish imkoniyatiga ega.

O'sishdan tashqari, ovqatlanish bolalarning energiya darajasi va faollik darajasiga ham ta'sir qiladi. Sog'lom ovqatlanish maktabgacha yoshdagi bolalarning faol kunlarini qo'llab-quvvatlaydi va ularning rivojlanayotgan motorli ko'nikmalarini qo'llab-quvvatlaydi. Yaxshi ovqatlangan bolalar faol o'yin uchun ko'proq chidamlilikka ega, diqqatni jamlashga qodir va keyinchalik hayotda semirish kabi muammolarga duch kelish ehtimoli kamroq. Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarga kun davomida doimiy energiya beradigan muvozanatli, to'yimli ovqatlar va gazaklar bilan ta'minlash orqali jismoniy salomatlikni mustahkamlashi mumkin.

Jismoniy ta'sirlardan tashqari, bolaning ovqatlanishi ham kognitiv rivojlanishga ta'sir qiladi. Ba'zi oziq moddalar miya o'sishi, xotira, kontsentratsiya va o'rganish qobiliyati uchun juda muhimdir. Masalan, oqsil sinaps shakllanishini qo'llab-quvvatlaydi, omega-3 yog ' kislotalari esa xotira va fikrlashga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim-bu miyaning tez rivojlanishi davri bo'lib, optimal ovqatlanishni yanada muhimroq qiladi.

Tadqiqotlar sog'lom ovqatlanishni keyingi hayotda akademik ko'rsatkichlarni yaxshilash bilan bog'ladi. Meva va sabzavotlar kabi to'yimli ovqatlarni muntazam ravishda iste'mol qiladigan bolalar tilni yaxshiroq rivojlantirish, muammolarni hal qilish qobiliyatlari va xotirani eslashga moyil. Shuningdek, ular xulq-atvor muammolari, giperaktivlik yoki o'rganish qobiliyati kabi muammolarni boshdan kechirish ehtimoli kamroq. Sog'lom ovqatlanish madaniyatini o'rnatish orqali maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarni kelajakdagi maktab muvaffaqiyatiga tayyorlaydigan bilim qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarining ovqatlanish odatlarini shakllantirishdagi roli:

Maktabgacha ta'lim-bu bolalarning oziq-ovqat imtiyozlari va ovqatlanish tartibi hali ham rivojlanayotgan vaqt. Yoshligida yangi oziq-ovqat va ijobiy ovqatlanish muhitiga ta'sir qilish umrbod sog'lom odatlarni shakllantirishga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim muassasalari ta'sirchan yosh onglar orasida ovqatlanish ta'limini tarbiyalash uchun noyob imkoniyat va mas'uliyatga ega.

Maktabda ovqatlanish dasturlari nonushta, tushlik va gazak vaqtlarida muvozanatli, to'yimli variantlarni taqdim etish orqali muhim rol o'ynaydi. Barcha oziq-ovqat guruhlarining turli xil to'liq, minimal qayta ishlangan oziq-ovqat mahsulotlariga ta'sir qilish bolalarning zarur oziq moddalarni olishiga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim muassasalari, shuningdek, sog'lom tanlovni tushunishni rivojlantirish uchun ovqatlanish bo'yicha ta'limni kundalik darslar, mashg'ulotlar va sinf muhokamalariga kiritishi mumkin. Bog'dorchilik va oshpazlik loyihalari kabi amaliy tajribalar oziq-ovqat haqida o'rganishni qiziqarli va esda qolarli qiladi.

Maktabgacha muhit, shuningdek, rol modellashtirish orqali bolalarning ovqatlanish xatti-harakatlariga ta'sir qiladi. O'qituvchilar va xodimlar to'yimli variantlarni iste'mol qilganda va targ'ib qilganda, bu sog'lom tanlovning ahamiyatini kuchaytiradi. Bosim va mukofotlarsiz ijobiy ijtimoiy muhitni yaratish bolalarni yangi ovqatlarni sinab ko'rishga undaydi. Ushbu erta ta'sirlar kelajakni kuzatadigan imtiyozlarni shakllantirishi mumkin.

Zamonaviy globallashtirish va texnologiyaga asoslangan dunyoda mamlakatning inson kapitali uning eng qimmatli boyligidir. Ushbu aktivni to'liq rivojlantirish uchun erta ta'limni o'rganishga, shuningdek, boshlang'ich darajadan yuqori darajalarga qadar ta'lim sifatini doimiy ravishda yaxshilashga katta e'tibor qaratish lozim. Dunyo bo'ylab maktabga kirish imkoniyati oshgan bo'lsada, uning tegishli ko'nikmalarni berish qobiliyati yangilangan e'tiborni talab qiladi. Eskirgan tizimlarni isloh qilish va infratuzilmadagi bo'shliqlarni yopish uchun birgalikda harakat qilish kerak. Shundagina har bir bola o'z salohiyatini to'la ro'yobga chiqarishi, milliy taraqqiyotga intilishi va xalqaro maydonda muvaffaqiyatli raqobatlashishi mumkin. Umuman olganda, yuqori sifatli ta'limni hamma uchun ochiq qilish XVI-asrda gullab-yashnayotgan jamiyatlarni qurish uchun eng ustuvor vazifa bo'lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alijon, A., Xoldorovich, S. Z., Abbosovna, G. M., & kizi, M. M. A.. (2022). Ta'limni individuallashtirish texnologiyasi. Ispaniya innovatsiyalar va yaxlitlik jurnali, 6, 291-297.
2. Farxodovich, T. D., kizi, D. M. S., & kizi, A. U. Y.. (2022). Talabalarni baholashda tanqidiy fikrlash. Ispaniya innovatsiyalar va yaxlitlik jurnali, 6, 267-271.
3. Jamshid, O. (2022). Jadidlarning o'zbek pedagogikasiga qo'shgan hissasi haqida. Innovatsion tahlillar va rivojlanayotgan texnologiyalar xalqaro jurnali, 2(5), 7-10.
4. QK Tojimatovich, M Baxtiyor (2019). **KOMPYUTER SINFLARIDA AMALIY MASHG'ULOT JARAYONINI BOSHQARISH.** Mejdunarodnoy nauchnoy konferentsii «NEPRERYVNOE OBRAZOVANIE V UTOYCHIVOM.
5. kizi, O. N. K., kizi, B. M. U., kizi, S. Z. M., & kizi, K. G. T.. (2022). Ta'lim yaratish o'quv multimedia - vositalari. Ispaniya innovatsiyalar va yaxlitlik jurnali, 6, 249-255.
6. Qo'chqorboyevna, K. B., Po'latovna, N. G., & Nurmahamatovna, O. Z.. (2022). Bu individual ta'limda. Ispaniya innovatsiyalar va yaxlitlik jurnali, 6, 284-290.
7. Muhammadqodirovna, G. D., Abdulhamitovna, S. H., & Qizi, R. D. T.. (2022). Individuallashtirish treningida innovatsion ta'lim usullarining o'rni. Ispaniya innovatsiyalar va yaxlitlik jurnali, 6, 272-279.
8. Muxtoraliyevna, Z. S. (2022). **BILGVAL BOLALARDA NUTQ RIVOJLANISHINI TAHLILI.** Zamonaviy ijtimoiy va gumanitar fanlar jurnali, 4, 382-388.
9. Muxtoraliyevna, Z. S., & G'aniyevna, M. M. (2022). Nutqning og'zaki va yozma shakllari. Xalqaro madaniyat va zamonaviylik jurnali, 13, 39-43.
10. Muxtoraliyevna, Z. S., & Madaminxonqizi, S. M. (2022). Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan pedagogik ishda mnemonika usullari. Xalqaro madaniyat va zamonaviylik jurnali, 13, 44-52.